ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ NIAL FENNELLY

της 17ης Ιουνίου 1999 *

I — Εισαγωγή

1. Στη μάλλον ασυνήθιστη αυτή υπόθεση, που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως με αίτηση του φινλανδικού δικαστηρίου Pargas tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο του Pargas, στο εξής: εθνικό δικαστήριο), τίθεται το ζήτημα αν οι εθικοί κανόνες που διέπουν τα δικαιώματα αλιείας σε ιδιωτικές εκτάσεις μπορούν να συνιστούν αντίθετους προς τη Συνθήκη ΕΚ περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων ή της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών.

II — Το νομικό πλαίσιο και τα πραγματικά περιστατικά

2. Η υπό κρίση υπόθεση ανέκυψε από διαφορά μεταξύ του κ. Jägerskiöld, κυρίου υδάτινης επιφάνειας στον δήμο του Kimito (στο εξής: ενάγων), και του κ. Gustafsson (στο εξής: εναγόμενος), ο οποίος τον Μάιο του 1997 αλίευσε με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι στην υδάτινη επιφάνεια του ενάγοντος.

3. Πριν από το 1996, το δικαίωμα αλιείας και παροχής αδείας αλιείας σε άλλους ανήκε στον κύριο της υδάτινης επιφάνειας [1]. Ο νόμος 1045 της 12ης Δεκεμβρίου 1996 (στο εξής: νόμος του 1996) άλλαξε την κατάσταση επιτρέποντας, με την επιφύλαξη εξαιρέσεων που δεν έχουν σχέση με την παρούσα υπόθεση, σε όλους να αλιεύουν υπό διάφορες μορφές, ήτοι με απλό καλάμι, με καλάμι με καρούλι και δόλωμα κ.λπ. [2] ακόμη και σε υδάτινη επιφάνεια ανήκουσα σε ιδιώτη, υπό τη μόνη προϋπόθεση, όσον αφορά τους αλιείς ηλικίας 18 έως 65 ετών, καταβολής ενός τέλους αλιείας, είτε ετησίου είτε εβδομαδιαίου, στο Δημόσιο για κάθε νομό στον οποίο ασκούσαν την αλιεία. Τέλος αλιείας δεν οφείλεται για την αλιεία σε δημόσιες υδάτινες επιφάνειες [3]. Ο εναγόμενος είχε λάβει άδεια για αλιεία στην υδάτινη επιφάνεια του ενάγοντος. Οι ως άνω τροποποιήσεις αποσκοπούσαν στην εξυπηρέτηση του συμφέροντος των ερασιτεχνών αλιέων, καθόσον η ζήτηση από τους αλιείς αυτούς δεν ικανοποιείτο υπό το προηγούμενο καθεστώς, λόγω της κατακερματισμένης ιδιοκτησίας των υδάτινων επιφανειών. Οι τροποποιήσεις αυτές αποσκοπούσαν επίσης στην προαγωγή του συνδεόμενου με την αλιεία τουρισμού και στην εντατικότερη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων. Το εθνικό δικαστήριο συγκρίνει τις άδειες

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 — Παράγραφος 5 του Lagen om Fiske της 16ης Απριλίου 1982 (φινλανδικού νόμου περί αλιείας, στο εξής: νόμος του 1982).

2 — Ο εκπρόσωπος της Φινλανδικής Κυβερνήσεως ανέφερε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η παρεχόμενη βάση του νόμου του 1996 άδεια επέτρεπε τη χρησιμοποίηση ενός μόνο καλαμιού και ότι όσοι ήθελαν να χρησιμοποιήσουν περισσότερα εξακολουθούσαν να έχουν την υποχρέωση να συνάψουν ιδιωτική συμφωνία με τον κύριο της υδάτινης επιφάνειας.

3 — Άρθρα 8, παράγραφος 1, και 82, παράγραφος 2, του νόμου του 1982, όπως τροποποιήθηκε.

αλιείας με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, των οποίων τα αποτελέσματα περιορίζονται κανονικά σε ένα και μόνον εθνικό έδαφος.

4. Το άρθρο 89a του νόμου του 1982, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο του 1996, προβλέπει την κατανομή μεταξύ των κυρίων των υδάτινων επιφανειών, ανάλογα με την επιβάρυνση κάθε επιφάνειας, του προϊόντος των πωλήσεων αδειών αλιείας, αφού αφαιρεθούν οι δαπάνες του Δημοσίου για την είσπραξη των τελών. Η κατανομή αυτή δεν είχε πραγματοποιηθεί μέχρι τον χρόνο εκδόσεως της διατάξεως περί παραπομπής, αλλά το εθνικό δικαστήριο παρατήρησε ότι τα κρατικά τέλη για τις άδειες ήσαν πολύ χαμηλότερα από τις τιμές που επικρατούσαν στην αγορά πριν από την τροποποίηση του 1996 και ότι, μολονότι στους κυρίους των υδάτινων επιφανειών εξακολουθεί να επιτρέπεται να πωλούν άδειες αλιείας όσον αφορά τις δικές τους επιφάνειες, οι σχετικές πωλήσεις έχουν μειωθεί σημαντικά. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία ενός εκ των πραγμάτων κρατικού μονοπωλίου. Ο ενάγων διατυπώνει την αιτίαση ότι δεν υφίσταται αξιόπιστος μηχανισμός για να καθοριστεί το πραγματικό επίπεδο αλιείας στην υδάτινη επιφάνεια κάθε ιδιοκτήτη και ότι το σύστημα τείνει να ανταμείβει δυσανάλογα τους κυρίους των λιγότερο ελκυστικών υδάτινων επιφανειών.

5. Ο ενάγων ζήτησε από το εθνικό δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι ο εναγόμενος δεν εδικαιούτο να αλιεύει στην υδάτινη επιφάνειά του χωρίς την άδειά του. Ισχυρίστηκε ότι ο νόμος του 1996 συνιστούσε παράβαση των κανόνων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων που περιέχονται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και, επικουρικώς, των κανόνων περί της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών. Ο εναγόμενος δεν τοποθετήθηκε επί του ζητήματος αν υφίστατο σύγκρουση μεταξύ του εθνικού και του κοινοτικού δικαίου. Το εθνικό δικαστήριο υπέβαλε τα ακόλουθα ερωτήματα στο Δικαστήριο, για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 234 ΕΚ):

«1) Αποτελούν το δικαίωμα αλιείας ή η άδεια αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι εμπορεύματα σύμφωνα με την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1968, 7/68, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 805);

2) Συνιστά η εντός της Φινλανδίας τροποποίηση του νόμου 1045/96 περί αλιείας εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, σύμφωνα με τα κριτήρια που έθεσε η απόφαση της 10ης Ιουλίου 1964, 8/74, Dassonville (Συλλογή τόμος 1974, σ. 411);

3) Αποτελεί το συμφέρον για ψυχαγωγία των ερασιτεχνών αλιέων δικαιολογητικό λόγο σύμφωνα με το άρθρο 36 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας;

4) Αφορά η υπό κρίση υπόθεση γεωργικά προϊόντα υπό την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 4, της Συνθήκης της Ρώμης;

5) Έχουν οι προαναφερθέντες κανόνες δικαίου άμεσο αποτέλεσμα σύμφωνα με την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1964, 6/64, Costa κατά ENEL (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 1191);

6) Έχουν ληφθεί επαρκώς υπόψη τα συμφέροντα των γεωργών;

7) Αντιβαίνει ή όχι η τροποποίηση αυτή του φινλανδικού νόμου 1045/96 περί αλιείας, όσον αφορά την αλιεία με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι, προς τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (ή των υπηρεσιών) που περιέχονται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας;»

III — Παρατηρήσεις

6. Γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο ενάγων, η Δημοκρατία της Φινλανδίας και η Επιτροπή. Ο εναγόμενος κατέθεσε μόνο προφορικές παρατηρήσεις.

IV — Ανάλυση

Επί του παραδεκτού

7. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη, μεταξύ άλλων, επειδή δεν υφίσταται πραγματική έννομη διαφορά: η διάταξη περί παραπομπής αναφέρει ότι ο εναγόμενος δεν τοποθετήθηκε επί των ζητημάτων κοινοτικού δικαίου, πράγμα που δείχνει ότι πιθανώς συμφωνεί [4]. Περαιτέρω, η Επιτροπή φρονεί ότι η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει επαρκή στοιχεία ως προς τα πραγματικά περιστατικά ή επαρκή εξήγηση όσον αφορά τη σημασία των ζητημάτων κοινοτικού δικαίου που έθεσε το εθνικό δικαστήριο [5]. Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι η υπόθεση δεν παρουσιάζει κανένα μεθοριακό στοιχείο ώστε να μπορεί να υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου [6].

8. Οι αμφιβολίες που διατύπωσε η Επιτροπή ενισχύθηκαν από τις προφορικές παρατηρήσεις του εναγομένου, οι οποίες συνίσταντο πράγματι όλες σε επικρίσεις του συστήματος αδειών αλιείας. Μολονότι ο εναγόμενος τυπικώς απέκρουσε την αγωγή, ισχυριζόμενος ότι το σύστημα αδειών αλιείας ήταν νόμιμο, και υποστήριξε ότι είχε συμφέρον να γνωρίζει αν είχε δικαίωμα να ασκεί αλιεία στο πλαίσιο του νόμου του 1996, ανέφερε ότι ήταν και αυτός ιδιοκτήτης έχοντας συμφέρον στην ιδιωτική εκμετάλλευση των δικαιωμάτων αλιείας και στην παροχή στους τουρίστες αλιείς δευτερευουσών υπηρεσιών όπως είναι η στέγαση για διακοπές. Ο εναγόμενος παρατήρησε ότι τούτο θα μπορούσε να επηρεάζει την οικονομική δραστηριότητα μισθώσεως εξοχικών οικιών σε τουρίστες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έρχονται από την αλλοδαπή. Ήταν σημαντικό να γνωρίζει αν θα μπορούσε να προσφέρει δυνατότητες αλιείας στην ιδιόκτητη περιοχή του σε τουρίστες στο μέλλον, καθόσον αναγνωρίζει ότι ο ίδιος θα μπορούσε να ασκεί αλιεία σε τέτοιες ιδιόκτητες υδάτινες επιφάνειες. Τούτο, ανέφερε, αποτελούσε τον λόγο της συμφωνίας του με τον ενάγοντα όσον αφορά την ανάγκη να ζητηθεί προδι-

4 — Απόφαση της 15ης Ιουνίου 1995, C-422/93 έως C-424/93, Zabala Erasun κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-1567).

5 — Αποφάσεις της 7ης Απριλίου 1995, C-167/94, Grau Gomis κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-1023), και της 19ης Ιουλίου 1996, C-196/96, Lahlou (Συλλογή 1996, σ. I-3945).

6 — Αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, ERT (Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψη 42), και της 29ης Μαΐου 1997, C-299/95, Kremzow (Συλλογή 1997, σ. I-2629, σκέψη 15).

καστική απόφαση στην υπό κρίση υπόθεση. Συμφώνησε με τον ισχυρισμό του ενάγοντος ότι η μέθοδος κατανομής των σχετικών με τις άδειες αλιείας τελών μεταξύ των ιδιοκτητών δεν λαμβάνει υπόψη τα διάφορα επίπεδα χρήσεως των οικείων υδάτινων επιφανειών εκ μέρους των αλιέων.

9. Το Δικαστήριο έχει ασχοληθεί με τις συνέπειες συμπαιγνίας σε εθνικό πλαίσιο καταλήξασας σε αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στις δύο υποθέσεις Foglia κατά Novello [7]. Η διαδικασία της κύριας δίκης ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων αφορούσε γαλλικό φόρο επί των εισαγωγών κρασιών, ο οποίος είχε επιβληθεί στο πλαίσιο εφαρμογής ρήτρας η οποία ήταν κοινή σε δύο συναφείς συμβάσεις εξαγωγής και μεταφοράς κρασιού από την Ιταλία στη Γαλλία και κατά την οποία το οριζόμενο σε κάθε σύμβαση μέρος δεν θα όφειλε κανένα φόρο ο οποίος θα επιβαλλόταν σε αντίθεση προς το κοινοτικό δίκαιο. Στην απόφαση Foglia κατά Novello I, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι η στάση του ενός διαδίκου στο πλαίσιο της εθνικής δίκης ήταν ουδέτερη, ότι είχε αναφέρει κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου ότι συμμετείχε λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσίαζε η έκβαση της υποθέσεως για ορισμένη κατηγορία επιχειρηματιών και ότι αμφότεροι οι διάδικοι είχαν υποστηρίξει ενώπιον του Δικαστηρίου ότι η επίμαχη γαλλική νομοθεσία, την οποία περιέγραφαν κατά τον ίδιο κατ' ουσίαν τρόπο, ήταν αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο [8]. Το Δικαστήριο κατέληξε ότι η εθνική ένδικη διαδικασία μεταξύ διαδίκων που συμφωνούσαν ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αποτελούσε κατασκευασμένο τέχνασμα. Η έκδοση αποφάσεως σε μια τέτοια υπόθεση σχετικά με το συμβατό προς το κοινοτικό δίκαιο φόρου όπως αυτός τον οποίο επέβαλε η Γαλλία θα προσέβαλλε το συνολικό σύστημα των μέσων έννομης προστασίας που παρέχει στους ιδιώτες το κοινοτικό δίκαιο και δεν ενέπιπτε στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου που συνίσταται στο να παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που είναι αναγκαία για τη λύση πραγματικών διαφορών [9].

10. Με την απόφαση Foglia κατά Novello II, το Δικαστήριο διευκρίνισε τους λόγους του συμπεράσματος αυτού. Μολονότι το Δικαστήριο οφείλει, στο πλαίσιο της σχέσεως συνεργασίας με το εθνικό δικαστήριο, να μπορεί να δείχνει όσο το δυνατόν περισσότερη εμπιστοσύνη στην εκτίμηση του εθνικού δικαστηρίου όσον αφορά την ανάγκη απαντήσεως στα υποβληθέντα ερωτήματα, πρέπει ωστόσο να μπορεί να ελέγχει αν έχει αρμοδιότητα· δεν μπορεί συνεπώς να παραμένει αδιάφορο έναντι τέτοιων εκτιμήσεων σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες αυτές θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εύρυθμη λειτουργία της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων. Ειδικότερα, το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να διατυπώνει συμβουλευτικές γνώμες επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων· ο ρόλος του συνίσταται στο να συμβάλλει στην απονομή της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών [10].

11. Ο σύνδεσμος μεταξύ ελλείψεως δικαιοδοσίας σε περίπτωση ενορχηστρωμένων ή κατόπιν συμπαιγνίας ενεργειών και του ευρύτερου κανόνα που απαγορεύει τη

7 — Αποφάσεις της 11ης Μαρτίου 1980, 104/79 (Συλλογή τόμος 1980/1, σ. 403, στο εξής: Foglia κατά Novello I), και της 16ης Δεκεμβρίου 1981, 244/80 (Συλλογή 1981, σ. 3045, στο εξής: Foglia κατά Novello II).

8 — Όπ.π., σκέψεις 6, 9 και 10.

9 — Ibid., σκέψεις 10 και 11.

10 — Όπ.π., σκέψεις 14 έως 19.

διατύπωση συμβουλευτικών γνωμών επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων [11] επιβεβαιώθηκε με την απόφαση Gmurzynska-Bscher, στην οποία το Δικαστήριο είπε ότι θα εξέταζε τις εκτιμήσεις του εθνικού δικαστηρίου όσον αφορά την ανάγκη εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως:

«μόνο στην περίπτωση όπου είτε προκύπτει ότι καταστρατηγήθηκε ο σκοπός της διαδικασίας του άρθρου 177 της Συνθήκης και ότι η διαδικασία αυτή αποσκοπεί, στην πραγματικότητα, να οδηγήσει το Δικαστήριο να αποφανθεί μέσω κατασκευασμένης διαφοράς, είτε είναι προφανές ότι η διάταξη κοινοτικού δικαίου, η ερμηνεία της οποίας ζητήθηκε από το Δικαστήριο, δεν μπορεί να εφαρμοστεί» [12].

12. Το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση Bosman ότι, «εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο *υποχρεούται*, κατ' αρχήν, να απαντήσει» [13]. Το Δικαστήριο αναφέρθηκε κατόπιν στην αποστολή του, η οποία δεν συνίσταται στη διατύπωση συμβουλευτικών γνωμών για ζητήματα γενικά ή υποθετικά [14], οπότε δεν είχε αρμοδιότητα να εκδίδει προδικαστική απόφαση επί ερωτήματος υποβληθέντος από εθνικό δικαστήριο «όταν *προδήλως* προκύπτει ότι η ερμηνεία ή η εκτίμηση του κύρους ενός κοινοτικού κανόνα που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης» [15].

13. Ο πρωταρχικός ρόλος του εθνικού δικαστηρίου στον καθορισμό της ανάγκης για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως σε κάθε υπόθεση και η αντίστοιχη κατ' αρχήν υποχρέωση του Δικαστηρίου να εκδίδει απόφαση με οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η προαναφερθείσα απαίτηση να είναι προφανής η γενική ή υποθετική φύση των ζητημάτων προκειμένου το Δικαστήριο να κρίνει ότι δεν έχει αρμοδιότητα πρέπει επίσης να επεκταθεί ρητώς στις συναφείς καταστάσεις υποτιθέμενης συμπαιγνίας ή συναινέσεως. Όπως υποστήριξα με τις προτάσεις μου στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Celestini [16], η αρχή ότι δεν πρέπει να εκδίδονται προδικαστικές αποφάσεις οσάκις υπήρξε «κατάχρηση» της διαδικασίας αυτής πρέπει να εφαρμόζεται με μεγάλη φειδώ και πολλές επιφυλάξεις. Είναι δυνατόν να υπάρχουν αμφιβολίες όσον αφορά το υποστατό της διαφοράς στην παρούσα υπόθεση, αλλά δεν υπάρχουν, κατά τη γνώμη μου, αρκετές αποδείξεις για να υποστηριχθεί το συμπέρασμα ότι η δίκη είναι προφανώς κατασκευασμένη ή αποτέλεσμα συμπαιγνίας. Μολονότι οι παρατηρήσεις αμφοτέρων των διαδίκων στην εθνική δίκη είναι επικριτικές όσον αφορά τον νόμο του 1996, ο εναγόμενος, αν και δεν σχολίασε ευθέως τα ζητήματα κοινοτικού δικαίου που τίθενται

11 — Η περίπτωση κατά την οποία η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως καθίσταται υποθετική κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, επειδή ο ένας από τους διαδίκους στην εθνική δίκη εκχωρεί στον άλλο διάδικο το αντικείμενο της διαφοράς, όπως συνέβη στην περίπτωση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Zabala Erasun, μου φαίνεται ότι αποτελεί ξεχωριστή περίπτωση εφαρμογής αυτού του γενικού κανόνα.

12 — Απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1990, C-231/89 (Συλλογή 1990, σ. I-4003, σκέψη 23). Βλ. επίσης την απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1990, C-297/88 και C-197/89, Dzodzi (Συλλογή 1990, σ. I-3763, σκέψη 40). Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι το Δικαστήριο θεώρησε την υπόθεση C-83/91, Meilicke (Συλλογή 1992, σ. I-4871, σκέψη 30), ως περίπτωση υποθετικής αίτησης (στη σκέψη 30), μολονότι διαπίστωσε (στη σκέψη 18) ότι οι δύο διάδικοι στην υπόθεση εξέφρασαν παρόμοια άποψη επί του ζητήματος του κοινοτικού δικαίου και ότι οι ισχυρισμοί του ενάγοντος θα έπρεπε να οδηγήσουν στην απόρριψη της αγωγής του. Ο γενικός εισαγγελέας Tesauro εξέφρασε την άποψη, στο σημείο 5 των προτάσεών του, ότι η δίκη είχε προφανώς κατασκευαστεί από τον ενάγοντα, πράγμα που δημιουργούσε αμφιβολίες όσον αφορά αυτή καθαυτήν την ύπαρξη διαφοράς.

13 — Απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93 (Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 59, η υπογράμμιση δική μου).

14 — Ibid., σκέψη 60.

15 — Ibid., σκέψη 61, η υπογράμμιση δική μου. Η απαίτηση να είναι *προφανής* η έλλειψη μιας τέτοιας σχέσης διατυπώθηκε καταρχάς με την απόφαση της 16ης Ιουνίου 1981, 126/80, Salonia (Συλλογή 1981, σ. 1563, σκέψη 6), και επανελήφθη σε διάφορες υποθέσεις εν τω μεταξύ. Μπορεί να υποτεθεί ότι το Δικαστήριο χρησιμοποίησε σκοπίμως τον όρο αυτό στην απόφαση Bosman, δεδομένου ότι ο γενικός εισαγγελέας Lenz είχε διερωτηθεί με τις προτάσεις του σχετικά με τη σημασία της παραλείψεως του όρου αυτού σε μικρό αριθμό υποθέσεων· (όπ.π., σημεία 78 έως 80 των προτάσεων).

16 — Απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997, C-105/94 (Συλλογή 1997, σ. I-2971, σκέψη 24).

στην υπόθεση αυτή, αντέκρουσε τυπικώς την αγωγή και υποστήριξε ότι είχε συμφέρον όσον αφορά την έκβαση της υποθέσεως τόσο ως αλιέας όσο και ως ιδιοκτήτης, πράγμα που δεν αντικρούεται από τα πραγματικά στοιχεία [17]. Το γεγονός ότι οι διάδικοι συμφώνησαν όσον αφορά την ανάγκη προδικαστικής παραπομπής δεν απάδει προς την ύπαρξη διαφοράς όσον αφορά την ορθή ερμηνεία των επίμαχων κανόνων κοινοτικού δικαίου. Κατά συνέπεια, δεν προτείνω να θεωρηθεί απαράδεκτη για τους λόγους αυτούς η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

14. Ομοίως, δεν θεωρώ ότι η αίτηση πρέπει να κριθεί απαράδεκτη λόγω ελλείψεως επαρκών πληροφοριακών στοιχείων ή λόγω ανεπαρκούς εξηγήσεως της σημασίας των ζητημάτων του κοινοτικού δικαίου. Μολονότι η περιεχόμενη στη διάταξη περί παραπομπής εξήγηση του ζητήματος σχετικά με τις υπηρεσίες είναι συνοπτική, θεωρώ ότι είναι επαρκής, καθόσον σχετίζεται με επικουρικό επιχείρημα του ενάγοντος και καθόσον τα επιχειρήματα τα σχετικά με τα προϊόντα ισχύουν επίσης και για τις υπηρεσίες.

Επί της ουσίας

15. Είναι σαφές ότι τα πρώτα έξι ερωτήματα εξαρτώνται από το πρώτο, ήτοι από το αν τα δικαιώματα ή οι άδειες αλιείας αποτελούν «εμπορεύματα» υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 28 ΕΚ).

16. Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι τα δικαιώματα και οι άδειες αλιείας συνιστούν εμπορεύματα, όπως αυτά ορίζονται στην απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας [18], καθόσον μπορούν να αποτελούν αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών και έχουν αξία αποτιμητή σε χρήμα, παρόμοια προς τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Συνεπώς, ένας νόμος που περιορίζει την ελεύθερη διάθεση ή τον καθορισμό της τιμής τέτοιων αγαθών αποτελεί περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, σύμφωνα με τα κριτήρια που καθόρισε το Δικαστήριο με την απόφαση Dassonville [19], λόγω των συνεπαγομένων δυσμενείς διακρίσεις αποτελεσμάτων του, όσον αφορά, για παράδειγμα, τους ιδιοκτήτες που έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις στις υδάτινες επιφάνειές τους. Ο περιορισμός δεν δικαιολογείται βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 30 ΕΚ) ή βάσει λόγων γενικού συμφέροντος, όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος, καθόσον δεν ελήφθησαν υπόψη τα συμφέροντα των ιδιοκτητών των υδατίνων επιφανειών, το προϊόν των τελών κατανέμεται κατά τρόπο συνεπαγόμενο διακρίσεις και ο ανταγωνισμός ως προς τις τιμές καταργήθηκε με την επιβολή ενός ενιαίου βασικού τέλους. Οι εθνικοί κανόνες είναι επίσης αντίθετοι προς το άρθρο 37, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 31, παράγραφος 3, ΕΚ), καθόσον δημιουργούν μονοπώλιο για τη διανομή των αλιευμάτων και δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τα συμφέροντα των ιδιοκτητών των υδατίνων επιφανειών οι οποίοι είναι κατά πλειονότητα γεωργοί. Αν η υπόθεση θεωρηθεί ότι αφορά

17 — Το γεγονός ότι αμφότεροι οι διάδικοι στην εθνική δίκη μπορεί να έχουν, τουλάχιστον εν μέρει, το ίδιο συμφέρον σχετικά με το συγκεκριμένο αποτέλεσμα μιας αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δεν σημαίνει πάντοτε αυτή ότι πρέπει να θεωρηθεί καταχρηστική (βλ., για παράδειγμα, την αγωγή και την ανταγωγή υπό παρόμοιους όρους, στην απόφαση της 3ης Ιουνίου 1999, C-33/97, Colim (Συλλογή 1999, σ. I-3175).

18 — Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1968, 7/68 (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 805, τελευταία σκέψη).

19 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74 (Συλλογή τόμος 1974, σ. 411).

την πώληση αδειών αλιείας και όχι το δικαίωμα ιδιοκτησίας επί των δικαιωμάτων αλιείας αυτών καθεαυτά, ο ενάγων ισχυρίζεται επικουρικώς ότι οι κανόνες συνιστούν νέο περιορισμό της παροχής υπηρεσιών, αντίθετο προς το άρθρο 62 της Συνθήκης ΕΚ (το οποίο καταργήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ). Η υπόθεση δεν διέπεται από το άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 295 ΕΚ), καθόσον η φινλανδική συνταγματική επιτροπή έκρινε ότι οι τροποποιήσεις του 1996 δεν έθιγαν τα δικαιώματα ιδιωτικής ιδιοκτησίας.

17. Η Φινλανδία ισχυρίζεται ότι το σύστημα αδειών που θέσπισε ο νόμος του 1996 δεν αφορά εμπορεύματα δυνάμενα να καταστούν αντικείμενο συναλλαγών. Περαιτέρω, το σύστημα αυτό αποτελεί τμήμα του φινλανδικού καθεστώτος ιδιοκτησίας και συνεπώς προστατεύεται από το άρθρο 222 της Συνθήκης. Η Φινλανδία υποστηρίζει ότι οι σχετικοί με την αλιεία αναψυχής κανόνες πόρρω απέχουν από το πεδίο εφαρμογής της κοινής πολιτικής της αλιείας [20] και επιδιώκουν εν πάση περιπτώσει εντελώς διαφορετικούς σκοπούς οι οποίοι είναι συμβατοί προς την πολιτική αυτή [21]. Τέλος, ο ενάγων δεν απέδειξε ότι είναι δυνατόν να υπάρχουν αποτελέσματα επί του ενδοκοινοτικού εμπορίου [22] και η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας ως τμήματος των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία εγγυώνται οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου δεν καλύπτει καταστάσεις οι οποίες αυτές καθεαυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου [23].

18. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το γεγονός και μόνον ότι η άσκηση ενός δικαιώματος αλιείας μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη συλλογή ψαριών και την πώλησή τους δεν αρκεί προκειμένου οι σχετικοί κανόνες να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων [24]. Η υπόθεση αφορά δικαίωμα το οποίο μπορεί να ασκηθεί μόνο στη Φινλανδία και όχι εμπορεύματα τα οποία μπορούν να συσκευαστούν και να διανεμηθούν. Το συμπέρασμα αυτό δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι μπορεί να υπάρξει υλική απόδειξη του δικαιώματος αλιείας βάσει εγγράφου το οποίο μπορεί να διατεθεί στο εμπόριο. Η Κοινότητα δεν έχει ασκήσει την αρμοδιότητά της προκειμένου να επεκτείνει την κοινή πολιτική αλιείας στην αλιεία αναψυχής σε γλυκά νερά, η οποία συνεπώς παραμένει στο

20 — Βλ. τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3760/92 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1992, για τη θέσπιση κοινοτικού συστήματος για την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια (ΕΕ L 389, σ. 1), και τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3759/92 του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1992, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των αλιευομένων προϊόντων και των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας (ΕΕ L 388, σ. 1).

21 — Αποφάσεις της 1ης Απριλίου 1982, 141/81 έως 143/81, Holdijk κ.λπ. (Συλλογή 1982, σ. 1299, σκέψη 12)· της 6ης Οκτωβρίου 1987, 118/86, Nertsvoederfabriek Nederland (Συλλογή 1987, σ. 3883, σκέψη 12), και της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-309/96, Annibaldi (Συλλογή 1997, σ. I-7493, σκέψη 20).

22 — Αποφάσεις της 23ης Οκτωβρίου 1986, 355/85, Driancourt (Συλλογή 1986, σ. 3231, σκέψη 10)· της 18ης Μαρτίου 1980, 52/79, Debauve κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1980/1, σ. 443, σκέψη 9)· της 23ης Απριλίου 1991, C-41/90, Höfner και Elser (Συλλογή 1991, σ. I-1979, σκέψη 37), και της 16ης Ιανουαρίου 1997, C-134/95, USSL n° 47 di Biella (Συλλογή 1997, σ. I-195, σκέψη 19).

23 — Αποφάσεις Annibaldi, όπ.π., σκέψεις 21 έως 23, και Kremzow.

24 — Επί του ορισμού των εμπορευμάτων, βλ. τις αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 1992, C-2/90, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1992, σ. I-4431)· της 30ής Απριλίου 1974, 155/73, Sacchi (Συλλογή τόμος 1974, σ. 217)· της 24ης Μαρτίου 1994, C-275/92, Schindler (Συλλογή 1994, σ. I-1039)· της 27ης Απριλίου 1994, C-393/92, Almelo κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-1477), και της 2ας Απριλίου 1988, C-213/96, Outokumpu (Συλλογή 1988, σ. I-1777).

πεδίο αρμοδιότητας των εθνικών νομοθετών. Η Επιτροπή αναφέρει ότι ένα άτομο, π.χ. ένας τουρίστας, ο οποίος αγοράζει το δικαίωμα αλιείας σε υδάτινη επιφάνεια εντός άλλου κράτους μέλους, μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι δέκτης μεθοριακής υπηρεσίας [25]. Ωστόσο, κανένα τέτοιο μεθοριακό στοιχείο δεν μπορεί να εντοπιστεί στην υπό κρίση υπόθεση.

19. Μου φαίνεται ότι είναι αναμφίβολο ότι το σύστημα αδειών αλιείας που θέσπισε ο νόμος του 1996 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των περί εμπορευμάτων διατάξεων της Συνθήκης. Ο ορισμός των εμπορευμάτων στην απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1968, Επιτροπή κατά Ιταλίας, ως «τα αποτιμητά σε χρήμα προϊόντα που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών» [26] δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως περιλαμβάνων στην κατηγορία αυτή κάθε πράγμα που έχει αξία και μπορεί να διατεθεί στο εμπόριο. Ο ορισμός αυτός, πρέπει να υπενθυμιστεί, διατυπώθηκε σε απάντηση σε ένα επιχείρημα ότι τα αντικείμενα καλλιτεχνικού, ιστορικού, αρχαιολογικού ή εθνογραφικού χαρακτήρα δεν ενέπιπταν στις διατάξεις της Συνθήκης, οι οποίες εφέροντο ως έχουσες εφαρμογή μόνο στα κοινά «εμπορεύματα». Το Δικαστήριο ήταν επίσης πολύ προσεκτικό ως προς τη χρήση του όρου «προϊόντα».

20. Τα εμπορεύματα, υπό την κοινή έννοια του όρου, έχουν απτά φυσικά χαρακτηριστικά. Η Συνθήκη περιέχει χωριστές διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών. Στις υποθέσεις στις οποίες το Δικαστήριο χρειάστηκε να αποφανθεί επί του ζητήματος, ακολούθησε μια λειτουργική προσέγγιση και απέφυγε τον εξαντλητικό ορισμό. Ένα τηλεοπτικό μήνυμα «πρέπει να θεωρηθεί, λόγω της φύσεώς του, παροχή υπηρεσιών» [27]. Οι σχετικές με λαχειοφόρο αγορά δραστηριότητες συνεπάγονται επίσης βασικά παροχή υπηρεσιών, καθόσον οι δραστηριότητες αποστολής λαχνών, διαφημιστικού υλικού και εντύπων παραγγελίας δεν αποτελούν «καθεαυτές αυτοσκοπό» [28]. Ωστόσο, τα απόβλητα, ανακυκλώσιμα ή μη, αποτελούν εμπορεύματα και ως «διακινούμενα πέραν των συνόρων αντικείμενα με σκοπό την πραγματοποίηση εμπορικής συναλλαγής εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 30, ανεξάρτητα από τη φύση της συναλλαγής αυτής» [29]. Μπορεί συνεπώς να φανεί παράδοξο ότι το Δικαστήριο αντιμετώπισε τον

25 — Αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1984, 286/82 και 26/83, Luisi και Carbone (Συλλογή 1984, σ. 377), και της 2ας Φεβρουαρίου 1989, 186/87, Cowan (Συλλογή 1989, σ. 195).

26 — Όπ.π., σ. 809, τελευταία σκέψη.

27 — Απόφαση Sacchi, όπ.π., σκέψη 6.

28 — Απόφαση Schindler, όπ.π., σκέψη 22.

29 — Απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, όπ.π., σκέψη 26. Βλ., επίσης, τις σκέψεις 27 και 28 της αποφάσεως.

ηλεκτρισμό ως εμπόρευμα, παρά τον μη απτό χαρακτήρα του [30]. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Δικαστήριο έλαβε υπόψη το γεγονός ότι ο ηλεκτρισμός αντιμετωπιζόταν ως εμπόρευμα στο κοινοτικό δίκαιο και στις νομοθεσίες των κρατών μελών, καθώς και στην κοινοτική ονοματολογία. Κατά την άποψή μου, ο ηλεκτρισμός πρέπει να θεωρηθεί ειδική περίπτωση, που ίσως δικαιολογείται λόγω της λειτουργίας του ως πηγής ενέργειας και συνεπώς λόγω του ανταγωνισμού προς το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο.

21. Δεν θεωρώ ότι η αναλογία προς τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ενισχύει τις θέσεις του ενάγοντος. Είναι αληθές βεβαίως ότι πολλά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μπορούν να επηρεάσουν τις συναλλαγές εμπορευμάτων: τέτοιο ρόλο παίζουν τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα δικαιώματα του δημιουργού και το δίκαιο του εμπορικού σήματος. Ωστόσο, το κοινοτικό δίκαιο δεν κατατάσσει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μεταξύ των εμπορευμάτων. Αντιθέτως, η απόφαση Phil Collins κ.λπ. [31] θεώρησε ότι τα δικαιώματα αυτά έχουν ένα sui generis χαρακτήρα, πλην όμως εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης λόγω των οικονομικών αποτελεσμάτων τους:

«Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα, τα οποία, λόγω ιδίως των αποτελεσμάτων τους επί του ενδοκοινοτικού εμπορίου προϊόντων και υπηρεσιών, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης, υπόκεινται αναγκαίως, χωρίς μάλιστα να χρειάζεται να υπαχθούν στις ειδικές διατάξεις των άρθρων 30, 36, 59 και 66 Συνθήκης, στη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων που τίθεται από το άρθρο 7, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης».

22. Θεωρώ ότι είναι σαφές ότι η δραστηριότητα που συνίσταται στην προσφορά σε τρίτους του δικαιώματος προσωρινής χρησιμοποιήσεως γαιών ή υδατίνων επιφανειών για σκοπούς αναψυχής συνιστά υπηρεσία η οποία, αν παρέχεται σε άτομα εγκατεστημένα σε άλλο κράτος μέλος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των σχετικών με τις υπηρεσίες διατάξεων της Συνθήκης. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να συγκριθεί με τη μίσθωση αθλητικών διευκολύνσεων, στέγαση σε ξενοδοχείο ή άλλων δικαιωμάτων προσωρινής χρήσεως ιδιοκτητων ακινήτων [32]. Το γεγονός ότι από τη συναλλαγή μπορούν να προκύψουν εμπορεύματα — αλιεύματα — δεν έχει συναφώς σημασία, καθόσον πολλές υπηρεσίες μπορούν να παρασχεθούν ως στοιχεία της διαδικασίας παραγωγής εμπορευμάτων.

30 — Απόφαση Almelo, όπ.π., και απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, C-158/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1997, σ. I-5789, σκέψεις 14 έως 20).

31 — Απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1993, C-92/92 και C-326/92 (Συλλογή 1993, σ. I-5145, σκέψη 27).

32 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 17ης Ιουνίου 1997, C-70/95, Sodemare κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-3395, σκέψεις 36 έως 40).

23. Θα προτείνω συνεπώς στο Δικαστήριο να δώσει στο πρώτο ερώτημα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο αρνητική απάντηση. Ως εκ τούτου, δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα 2 έως 6. Πρέπει συνεπώς ενόψει του εβδόμου ερωτήματος να καθοριστεί αν οι περί υπηρεσιών διατάξεις της Συνθήκης έχουν εφαρμογή στις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως.

24. Δεν αμφισβητείται ότι τόσο ο ενάγων όσο και ο εναγόμενος είναι εγκατεστημένοι στη Φινλανδία. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή σε δραστηριότητες των οποίων τα κρίσιμα στοιχεία περιορίζονται εντός ενός και μόνον κράτους μέλους [33]. Μολονότι τα επιχειρήματα των διαδίκων στην παρούσα υπόθεση αναφέρθηκαν στο ενδεχόμενο να επηρεάζει ο νόμος του 1996 τη δυνατότητα των ιδιοκτητών να παρέχουν σε μη Φινλανδούς τουρίστες την υπηρεσία που συνίσταται στο να τους επιτρέπεται να αλιεύουν στις υδάτινες επιφάνειές τους, καθώς και δευτερευόντως στέγαση και άλλες υπηρεσίες, η παρούσα υπόθεση δεν αφορά συναλλαγή με τέτοιο μεθοριακό χαρακτήρα. Συνεπώς, η διαδικασία δεν παρουσιάζει κανένα σύνδεσμο με οιανδήποτε από τις καταστάσεις τις οποίες αφορούν οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να αναιρεθεί από τη θεωρητική δυνατότητα μιας διαφοράς παρόμοιας με την υπό κρίση, η οποία θα ανέκυπτε σε περιστάσεις κατά τις οποίες ένας μη Φινλανδός αλιέας θα αλίευε στην υδάτινη επιφάνεια του ενάγοντος βάσει αδείας χορηγηθείσας στο πλαίσιο του νόμου του 1996 [34].

25. Περαιτέρω, δεν φαίνεται να υπάρχει λόγος, στο παρόν πλαίσιο, να επανεξεταστεί η πάγια στάση του Δικαστηρίου η οποία συνίσταται στην επίκληση των διατάξεων περί υπηρεσιών της Συνθήκης υπό το φως της αποφάσεώς του Pistre κ.λπ. [35] και με την οποία τροποποιήθηκε η παραδοσιακή στάση ορισμένων εγχώριων παραγωγών να επικαλούνται τους κανόνες της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων σε σχέση με εθνικούς κανόνες που συνεπάγονταν διαφορετική μεταχείριση μεταξύ εγχωρίων και εισαγομένων προϊόντων, εις βάρος των δεύτερων. Χωρίς να χρειάζεται να καθοριστεί αν οι επίμαχες στην παρούσα υπόθεση αδιακρίτως εφαρμοζόμενες διατάξεις του νόμου του 1996 είναι δυνατόν να συνιστούν περιορισμούς της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, είναι σαφές ότι συδεμία τέτοια διαφορετική μεταχείριση προκύπτει στην παρούσα υπόθεση.

33 — Αποφάσεις Debauve κ.λπ., όπ.π., σκέψη 9· της 16ης Φεβρουαρίου 1995, C-29/94 έως C-35/94, Aubertin κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-301, σκέψη 9), και USSL n° 47 di Biella, όπ.π., σκέψη 19.

34 — Βλ. απόφαση Höfner και Elser, όπ.π., σκέψη 39.

35 — Απόφαση της 7ης Μαΐου 1997, C-321/94 έως C-324/94 (Συλλογή 1997, σ. I-2343, σκέψη 45).

V — Πρόταση

26. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα που του υπέβαλε το Pargas tingsrätt:

«1) Τα δικαιώματα αλιείας και οι άδειες αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι δεν αποτελούν εμπορεύματα υπό την έννοια της Συνθήκης ΕΚ.

2) Οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν έχουν εφαρμογή σε κατάσταση της οποίας όλα τα στοιχεία περιορίζονται εντός ενός και μόνον κράτους μέλους.»